

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” are în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
la administrațiunea piațamare
Nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Unu esemplară 5 cr. v. a. s. 80
bani.
Atâtă abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Nr. 132.

Brașov, Vineri 14 (26) Iunie.

1891

Publicăm la acest loc următorul ar-
ticul, ce-lu primim din București:

Noi oșteți în România.

București, 10 (22) Iunie.

De doi ani și mai bine urmă-
resc cu atențiune în presa ro-
mână și străină cestiunea cea mai
importantă, ce frământă actual-
mente toate statele Europei, adică
cestiunea lucrătorilor, la a căreia
deslegare sunt toate statele deo-
potrivă interesate. Din cauza ace-
steia am devenit un zelos citi-
tor al preseii de peste Carpați,
de diferite limbi și culori politice.

Spre marea mea măhnire cetii
de multe ori în țările germane
și unguresci, resp. jidano-maghiare
din Pesta, și aiurea insinuațiunii de
felul acesteia: că erăși o grămadă
de Moși dela Abrud, Năsăud etc.
instigați de „agitatori daco-români”
au trecut pe la Predeal în Ro-
mânia, cu destinațiune pentru Do-
brogea, unde îi așteptă „lapte și
miere” etc.

Nu de multă fură laudate de
aceleași țiare măsurile luate de
ministrii Bethlen și Baross, dintre
carî unul a decis că la esploa-
tarea pădurilor românesce dela
Năsăud și la fabricile de celuloză
ce se înființază se se întrebuințeze
numai lucrători sēcui, meniți să
formeze acolo cu timpul colonii
unguresce între valachi, ăr minist-
trul Baross, pentru a împedea
ducerea Sēcuiilor în „Tără”, le-a
acordat lucrătorilor sēcui reduc-
țiuni însemnate pe căile ferate ale
statului ungar cu scopu de a-i
puté urni spre Alföld-ul celu mă-
nosu, unde se găsească ocupațiune
și câștigu pe latifundiile cele în-
tîne ale magnaților ungarî.

Deși espectorările și măsurile
din cestiune mi se păreau parte pu-
țină probabile, parte necapabile
de a duce la un rezultat prac-
ticu, totuși eram curiosu să cu-
noscu efectele și consecințele lor.

Curiositatea mea fű curându
satisfăcută și încă peste ori-ce aş-
teptare. M'am convinsu adică, că
măsurile d-lor Bethlen și Baross
au rămasu numai pe hărțiă, ăr
Sēcuii din Ardealu continuă a'și
căuta pânea de toate țilele în „bla-
goslovita” Tără românescă și adî
ca și mai înainte, ba în timpul
din urmă au începutu a-i însoți și
a le face concurență și Ungurii
din Ungaria, apoi Rutenii din Ma-
ramureșu și Muncaciu.

Sciam, că mulți Ungurî de pe
la Seghedin vinu de vr'o 2—3
ani încóce la noi în România, ca
se caute câștigu și ocupațiune la
fortificațiunile din jurul capitalei;
dér ca afară de ei și de Sēcui ar
mai fi și alți Ungurî, nu sciam.

Făcendu în luna trecută o că-
lătoriă mai mare prin țără în di-
ferite regiuni și districte, mi-se
dete ocaziunea de a constata la
fața locului, că cestiunea lucră-
torilor străini este cu multu mai
importantă, decum o credeam, și
totodată de a cunoște și reparti-
țiunea și direcțiunea acestor lu-
crători veniți în România pentru
munca câmpului. Până acum după
câtu scim nimeni nu s'a încercat
să reguleze și să dirigeze
mişcarea lor, nici dintr'o parte,
nici din altă, ba din partea am-
belor state pelerinagiulu acesta
s'a privitu cu neîncredere și în
locu de organizare și înlesnire li
s'au pus totu felulu de pedeci.
Totuși numărulu lor este fôrte
considerabil.

Lucrătorii români din Transil-
vania și Ungaria veniți pe la pa-
sul Predealu se îndreptă și se
împartă pe la moșiile din județele
Buzeu, Ialomita și Brăila și pu-
țină trecu și în Dobrogea, adică
pe acolo unde se găseacă în ma-
ioritate mari proprietari și mari
arêndași români din Ardalu. În
genere numărulu acestora nu e

prea mare și precum ar merita să
fiă. Lucrătorii sași încă sunt
puțin și se găseacă mai mulți în
județele Argeșu, Oltu și Dolju.
Contingentulu celu mai numerosu
de lucrători străini, după Bulgari,
ilă dau însé Ungurii și în spe-
cialu Sēcuii. Ei se găseacă cu deo-
sebite în județele de pe malulu
Dunării, Vlasca, Teleormanu, ăr
județele Prahova, Ilfov, Dâmbo-
vița, apoi Râmniculu Sărat, Putna,
Bacău, Tecuci etc. sunt inundate
de ei. În aceste județe nu e în-
treprindere industrială, nu se află
moșiă mare, unde se nu fiă co-
loniă de Sēcui de 5—30 familii,
dintre carî parte se întorcă toamna
acasă, partea cea mai mare rē-
mănu câte 3—4 ani de-a rândulu
aici, ori se stabilescu cu totul la
noi. Apoi în partea de susu a Mol-
dovei veniau lucrătorii români și
ciangăi din Bucovina de pe la Ha-
dikfalva, Istensegits. ș. a.

În timpul din urmă însé au
început să vină și Ungurî din
Ungaria. În escursiunea mea din
Moldova, am găsit numai la fa-
brica de zaharu dela Sascutu, sub-
venționată de stat, la 1200 de
lucrători, dintre carî 2/3 erau
Ungurî și Ruteni din Maramureșu
și Muncaciu și abia 1/3 erau Sēcui
din Treiscaune și Odorheiu. Sēcuii
și Rutenii din Maramureșu nu sciau
nici o vorbă, ci numai vătavi lor
se puté înțelege cu locuitorii indi-
geni, fiind-că n'avuseră încă oca-
siunea d'a învăța românesce,
deorece elementulu român din Ma-
ramureșu se pare a fi prea slabu
pentru de a'și impune limba con-
locuitorilor lor. Ce bine li-ar
prinde acestor ômeni, decă în
patria lor chiar li-s'ar da ocaziune
de a învăța în școle limba română
și decă guvernulu ungurescu în
locu de a da asaltu școlilor ro-
mâne din Sătmăru, Maramureșu,

dela Niru și Ugocea, le-ară aju-
tora și ar dispune să se propună
limba română și în școlele un-
guresce?

Față de noii oșteți imi pusei
îndată întrebarea suleată de ția-
rele jidano-maghiare, că ore ăr
instigațiunii streine, sobeli daco-
români i-au urnitu și scosut din
patria lor? Cercetându dela vā-
tavii lor, aflaiu, că ceea ce i-a
făcut să plece din patria lor este
acelu agitatoru comun, care con-
strînge și pe Români, Sași și Sēc-
cui din Transilvania, și pe Ungu-
rulu și Rutenu din Ungaria să-și
părăsească casa și vatra și să vină
în țără,— adică ruina economică,
sărăcia și miseria. Cumă au ve-
nită cu toții la noi, și nu s'au
dusu și n'au rămasu în Alföld-ul
bogatu, cauza suntă cei unu leu
50 bani egală cu 72—75 cr. pe ț
de lucrători, în timpu de trei luni
de țile, dimpreună cu mîncarea de
trei ori pe ț, fiă lucrători, fiă sēr-
bătore, care încă face celu puțin
45 bani pe ț, așa încatu plata
unui omu pe ț este de 92—95
creițari.

Față de aceste cifre și date
măsurile domnilor Bethlen și Ba-
ross n'au nici unu înțelesu. În
locu să lase, în fața miseriei cres-
cende și a dērăpănării economice
generale, ca ômenii scăpatați din
comitatele mărginașe să vină
la muncă în România și să câș-
tige fără mari spese și greutăți
cei 95 de creițari pe ț, ăr sim-
brii cu luna dela 12—14 fl., pe
carî în patria lor abia îi pôte ago-
nisi unu om în o jumătate de
anu, și totdeodată să-și conducă
și mica moșiă, ce le-a mai rămasu,
dēșii din contră prin totu felulu
de șicane și măsuri utopice îpe-
decă pe poporul mărginașu de-a
merge după lucru acolo unde câș-
tigulu este mai mare, momindu-i
cu puținulu câștigu, ce se află

FOILETONUL „GAZ. TRANS.”

Pentru unu firu de pēră roșu.

Novelă de B. T.; trad. de Camil B...

Ea era o pianistă fermecătoare. Cele
din urmă acorduri ale unei reverii de
Schumann vibrară în salonulu somtuosu.
Sorele, ce apunea, își trimetea sa-
lutările de adio prin ferestra deschisă a
balconului, coperită de grele perdele de
damastu, și o adieră lină străbătea prin
spațiu. Puțin după aceea începură a
străluci de-asupra pădurei din apropiere
rațele line ale lunei, ce răsărise, aco-
perind cu unu vâlu argințiu vērfulile
copacilor. O rață palidă se furișă până
la lacu, sărută rosa cea albă ce trăsări
fu visu, simțind sărutarea, și-și continuă
mai departe visulu ei despre rața de
lună, despre amoru, despre primăveră și
privighiătore, despre toamnă și resem-
nare.

Doctorulu sta încă totu retrasu în
unghiulu sofei, cu fruntea plecată pe
mână, fără să se misce. Elu se cugeta,
pôte, încă la rața de lună și la rosa cea
albă.

O mână delicată îl atinse pe umăr.
— Pentru ce nu aplauzezi, doctore?
Elu își ridică capulu și privi la o
față frumósă de femeie, care zîmbind
se inclinase spre el.

— Ai dreptate, Eleno, țise el, sunt
un îngratu. Răpitu de joculu d-tale am
uitat erăși lumea, am uitat de d-ta și
de mine.

— Unu lingușitoru incorigibilu ești
d-ta, domnulu meu; nu ești nici d-ta
mai bunu, ca ceilalți, și ca pedepsă imi
vei cânta acum pe Asra.

— Eleno, vocea astăđi nu-mi e dis-
pusă.

— Ești melancolicu, bunulu meu
amicu, și pentru ce?

— Îți voi țice rēmasu bunu încă
în oesulu acesta.

Îl privi cu mirare. — Nu te în-
țelegu.

— Îți voi țice rēmasu bunu, Eleno,
pentru-că voi părăsi încă astăđi această
cetate — și pôte pentru totdeuna.

Ea era aprópe consternată și trăs-
urile feței i-se descompuseră.

— În faptă nu te înțelegu Walfried.

— Am deja de multu intențiunea se

scriu unu opă botanică despre coloniile
nóstre, oála din urmă a cercetărilor
mele fisiologice asupra plantelor o am
trimisut eri la editoru și decă de multu
plănuitei mele întreprinderi nu i-se mai
opune nimic și eu plec la Africa.

— Și mă lași singură?

— Nu te lasu singură, rēspunse el,
și cuvintele lui aveau un tonu deamă-
riciune.

— Walfried! d-ta mă iubesci! țise
ea după o pauză.

Doctorulu nu rēspunse, sta nemișcat
cu privirile fixate în seou.

— Nici n'am visatú despre acésta
și e o nesfericire, o nefericire pentru noi
amēdoi.

Elu suspina din greu, nu se mai putu
stăpani.

— Eleno! șopti el și depuse unu
lungu și fierbinte sērutu pe mâna ei.

— Sērmane, amice!

— Sērmanu, Eleno, ca unu cerșitoru!

— Și eu nu-ți potú ajuta.

— O sciu, Eleno, iubesci pe unu
altulu.

— Îl iubescu.

— Fiă, Eleno, ca elu să te fericěscă,

precum o merită inima, spiritulu și frum-
seța d-tale!

— Walfried, voiesci să plec în a-
devăr?

— Sunt unu egoist și nu aș puté
suferi pe unu altulu lângă d-ta.

— Mă dóre, Walfried, că trebuie să
ne despărțim.

— Te vei deda cu alți precum ci-
neva se dedă cu o pālăriă nouă, cu nisce
tapete noue. În decursu de unu anu,
Eleno, mă vei fi uitat.

— Nici-odată, amiculu meu. Nici-
odată nu te-ai uita, chiar si decă nu-
mai simțulu de recunoscință ar fi aceea
ce mi-ar aduce aminte de d-ta, la acestu
simțu de recunoscință m'ai deobligatú
prin desinteresatul sacrificiu, ce mi-ai
prestatu dela mórtea bărbatulu meu
incóce. — Când vei pleca?

— De sēră, cu trenulu courier dela
Hamburg.

Vocea lui vibra, când întințendu-i
mâna îi țise:

— Rēmăi cu bine, Eleno!

Și ea era mișcată.

Rēmasu bunu, țise ea cu căldură
Dumnețeu să te protégă!

înlauntrul țării și astfel silindu-i să-și părăsească casa și familia cu mari greutate pe timp îndelungat! Impedecă pe Români și Secuii din Ardeal și merge în România ca în locul lor să viă aici Ungurii și Rutenii din Ungaria.

Insă prin aceste măsuri nerumegate cine e în pagubă și cine profită? Tote sunt zadarnice, nu e măsură, ori cât de despotică ar fi ea, care să impedeze această mișcare a popoarelor din Transilvania spre România și care să impedeze, ca Sașii, Ungurii Secuiei și Rutenii veniți în țară, să nu contribuie inconștient la lășțirea românismului.

G. M.

CRONICA POLITICĂ.

— 13 (25) Iunie.

— În ședința de ieri a dietei ungare au fost puse tapet două interpelări privitoare la discursurile monarhului în Cinci-biserici. Deputatul Ugron a întrebat pe ministrul-președinte de ce s'a trasă persoana monarhului în agitățile politice, și ca motiv al acestei interpelări se provoacă la răspunsul ce l'a dat monarhul deputațiunii municipiilor transdunărene, în care Majestatea Sa și-a exprimat mulțămirea, că opiniunea publică a țării ar saluta aprobându-nișu-nțele guvernului referitoare la reforma administrațiunii; în această interpelatorului observă un gravamen și pentru aceea a anunțat interplarea. A doua interpelare a făcut-o deputatul din stânga extremă Adam Horvath întrebându de ce a răspuns monarhul în limba germană deputațiunii croate, fiind-că acesta o vătămă a limbei statului (maghiară.)

— Diarul „Kreuzzeitung“ anunță din Mosova, că aici s'a făcut o dispozițiune, care în curându se va publica, în urma căreia numai astfel de persoane li-se vor face favoruri militare, li-se va scurta durata serviciului etc., cari au făcut esamenul din religiunea ortodoxă. — Totu acestu diar publică un ordin de și rusesco, care anunță introducerea în armată rusescă a pușcilor cu calibrul mic; glonțul învelit într'o placă de nikel străbate la o distanță de 400 de pași prin o scândură grosă de 27 policulari. Pușca cântărește 10 punți, cu doi mai puțin decât pușca sistem Berdan.

— Diarul „Siècle“ din Paris publică următoarea notă, probabil oficiosă: Față cu faptul, că mai multe foi continuă cu publicării fantastice privitoare la tripla alianță înemul de datoră noastră, ca să declarăm încă-odată, că din partea Franței nu s'a făcut Rusiei nici o propunere de alianță, nici directă nici in-

directă și cu atât mai puțin în aceste trei luni din urmă. Franța urmărește față de Rusia o politică paralelă independentă și amicabile, nu există o înțelegere (entente) între aceste două puteri, dăr se înțeleg una pe alta.

— Ministrul de interne al Italiei a adresat o circulară tuturor prefecturilor, în care, pe baza articolului 113 al codului penal, interzise ori-ce întrunire publică seu meeting, care are de scop să organizeze adunări publice seu manifestări în contra alianței triple.

— Diarul „Daily News“ i-se scrie din Odessa: Guvernul rus are de gând să înlocuiască pe lucrătorii englezi dela arsenalul de aici prin lucrătorii franceși, pe cari li va procura ministrul franceș de marină. Până acum se fabricau cuirasele pentru corăbi în Anglia; de aici înainte vor fi comandate în Franța, fiind-că sunt mai escelente, decât cele fabricate în Anglia. Causa adevărată a acestei schimbări, dize numita fôia, este a se căuta acolo, că Rusia doarece, ca Anglia să nu pătundă în secretele arsenalului din Sevastopole.

SCRILE ȚILEI.

— 13 (25) Iunie.

Emigrări în Sârbia. Din Chichinda mare se scrie, că de acolo și din nenumărate alte comune din com. Torontalului, țeranii de naționalitatea sârbă emigră în masse în Sârbia și Sirmiu.— Sigur, pentru-că le merge „bine“ aici!

Grindină ne mai pomenită ni-se scrie, că a devastat la 23 n. c. hotarul comunei Bologa, pricinind pagube foarte mari.

Intre Brașov și Zărneș trenul a început ieri să circule. Tarifurile prețurilor este:

Dela Brașov (gara centrală) la	
Gara Bart.	cl. II 15 cr., cl. III 10 cr.
Christiană	„ II 22 cr., „ III 15 cr.
Râșnov	„ II 40 cr., „ III 25 cr.
Tohanu-vechiu	„ II 40 cr., „ III 25 cr.
Zărneș	„ II 80 cr., „ III 50 cr.
Dela Brașov (Bartolomeu) la	
Brașov (gara cen.)	cl. II 15 cr., cl. III 10 cr.
Christiană	„ II 15 cr., „ III 10 „
Râșnov	„ II 22 cr., „ III 15 „
Tohanu-vechiu	„ II 40 cr., „ III 25 „
Zărneș	„ II 40 cr., „ III 25 „

La congresul de chirurgie din Paris, guvernul român și facultatea de medicină vor fi reprezentați prin dd. Dr. Asaki și prin Dr. Leonte.

Diarul cotidian „Naționalul“ din București, care este redigat de un comitet de deputați mai tineri libe-

rali-conservatori, sub direcțiunea d-lui I. N. Iancovescu, a reapărut în zilele aceste.

Uciși de trăsnet. Din Șopron se scrie: Pe aici a fost o ruptură de nori, din cauza acesta vre-o 16 lucrători de pe câmp s'au retras într'o căpiță de fân. Deodată lovi trăsnetul în căpiță, ucigându două copile de țeran, celelalte 14 persoane au fost rănite.

Căldură mare. De câteva zile domnesce în New-York o căldură foarte mare. Termometrul arăta în 17 Iunie 104 Fahrenheit (32° R.). Multe persoane au murit de căldură.

Comeți aflați. Observatorul astronomic din Viena i-a succed în zilele trecute să afle doi cometi, cari dispărușeră cu totul din cercul vederei, anume cometa „Wolf“ și „1889 I“. Cometa aceștia s'au aflat prin ajutorul unui refractor escelent de 27 de policulari, pe care-l posedă observatoriul astronomic din Viena.

Majestatea Sa în Fiume.

În dimineața zilei de 23 Iunie, la 7 ore, a descins Majestatea Sa monarhul pe peronul gării dela Fiume, unde fu primit între strigări de „evviva!“ și „eljen.“ Monarhul a întins mâna mai întâi arhiducelui Iosif, apoi ministrului-președinte Szapary și contelui Khuen-Hédervary, banul Croației.

După acesta primarul orașenesc Ciotta salută pe Majestatea Sa printr'o cuvântare constatătoare numai din vre-o 15 cuvinte. Monarhul răspunde cevași mai pe larg, exprimându-și bucuria, că poate să se afle în mijlocul cetățenilor din Fiume. Vorbirea monarhului fu însoțită de strigări de: „evviva“, „eljen“ și „Jivio.“

Mai întâi au fost primiți în audiență comandanții flotei engleze, după aceea comisiunea navală franceză și olandeză, oficerii armatei comune și ai honvedimei și apoi notabilitățile. Urmă apoi clerul catolic, în numele căruia episcopul Posilovici, în numele clerului din diecesa Modrus și mai cu seamă în numele clerului din Fiume salută pe monarhul printr'o vorbire rostită în limba croată, la care monarhul răspunde în limba germană. Totu în limba germană răspunde monarhul și deputațiunii comunităților protestante și clerului greco-oriental. Primarul orașenesc se adresează Majestății Sale în limba italiană. Comitele Stipetits, în numele comitatului Modrus-Fiume și al orașului Bucari, salută pe monarhul în limba germană. Deputațiunii comunității israelite

și răspunde monarhul în limba italiană de-aseenea răspunde și deputațiunii camerei din comerț și industrie din Fiume. După prânz, monarhul cercetă construcțiile dela port și diferite fabrici. S'era a luat parte la teatru, unde s'a dat o reprezentație de gală. După teatru urmă conductă de torțe și iluminarea orașului, care părea scaldată într'o mare pe lumină.

Cu ocaziunea conductului de torțe, s'a făcut și o demonstrațiune anti-maghiară. Anume, după raporturile foilor unguresci, vre-o 60 de tineri sârbi, sub conducerea unei persoane mai în vârstă în mod demonstrativ salutau cu palăriile și strigau cât îi lua gura „Jivio!“ cu scopul ca să înecă eljen-urile unguresci. Demonstrațiunea acesta ar fi luat pôte dimensiuni mai mari decât nu se retrăgea de pe balcon Maj. Sa.

Documente.

Sub titlul acesta cetim în „Naționalul“ din București:

Diarele maghiare, ca să facă *bonne mine* à mauvais jeu, și-au umplut coloanele zilele trecute cu dăr de sémă fantastice asupra petrecerii în capitala Ungariei a patru studenți franceși. Și, neavându, pasămi-te, nici un mijloc d'a forma acusațiunii ce le aduc studenții universitari români în memoriul lor, au atribuit acelor patru franceși, luminați și generosi, intențiunea d'a discredită în fața colegilor lor memoriul studenților români. Aceștia siguri de dreptatea causei ce apără, au trimis Francesilor o scrisore prin care-i rogă ca alături cu memoriul unguresc să răspundă și pe al Românilor ca ast-felul cei cari vor citi să vadă și acusația și apărarea. Pe lângă acesta li s'au dat informații asupra libertății presei, asupra asilelor de copii și mai ales asupra modului sâlbatic cum sunt tratați apostolii românismului de sub corónă St. Ștefan.

Cehii și Croații frați de suferință cu Români de peste Carpați, s'au unit cu aceștia pentru a lumina pe studenții franceși în privința suferințelor ce îndură dela Unguri diferitele naționalități și în special au întărit afirmările din memoriul studenților români prin următoarele două scrisori căldurose ce le adresează:

Colecți români!

Primiți înainte de toate mulțumirile noastre pentru trimiterea broșurei voștre alți cărui conținut ne era cunoscut din extrasele făcute de diare, pe cari noi însă am citit-o totuși cu mare interes.

Colecți Români! suferințele și împărările poporului voștru ne sunt deja de multă vreme un lucru nu necunoscut; e aceeași sorte, pe care o pregătesc cavalerismul și fanatismul maghiar

— Fi fericită!

Elu mai depuse o sărutare pe vârful degetelor mânei, ce i-o întinsese de adio, se rupse de ea și grăbi afară.

— Walfried!

Ea făcu un pas repede spre ușă, apoi își reveni. Se duse la ferăstră și se uita mută și despotă în urma celui, ce se depărta cu pași grăbiți.

Câteva momente după aceea cameriera i prezentă un bilet de vizită, asupra căruia aruncându o singură privire, fața i-se însenină, ca și luminată de o rață de sôre. Ea dize:

— Spune d-nului, că mi e bine venit.

Câteva momente în urmă apără de după portieră un bărbat înalt și elegant; amurgul zilei înaintase deja atât de mult încât d'abia se putu distinge numai conturile.

Ea făcu câți-va pași spre el.

— Ar trebui de altcum, d-le baron, să te întâmpin cu o imputare.

Elu se plecă spre mâna, ce i-o întinsese, și dize: Mai întâi de toate permitemi să sărut aceste degete delicate...

asa... și acum eu am o conștiință escelentă, dăr certă-mé!

— Admiră conștiința d-tale. Nu ți-a făcut ea ore reproșuri, că în mod neiertat ți-ai negles în decurs de opt zile pe amicii d-tale?

— Din contră, această conștiință mi-a dîș: fiul meu, portretul t'eu merită să fi pus în istoria universală, alături cu acelea ale martirilor celor mari; e foarte laudabil, că tu ești în stare a te stăpâni atât de mult pentru ca să nu compromiți reputațiunea unei femei, care ți e scumpă.

— Destul, dize ea! Nu ți cred nici o vorbă. Dacă imi vei promite însă, că vei fi serios, îți permit să te așed pe acest scaun lângă mine.

— Pentru prețul acesta îți permit să faci o față atât de serioasă, încâtă fața unui predicator de duminică în comparare cu a mea, să rămână cu aceea a unui clown musical din ceroul Rerz.

Orî te faci serios, orî nu ți dau voi să șed pe scaun.

— Nu mai dîc nici un cuvânt.

— Unde ai petrecut în decursul acestor opt zile:

— Din comoditate ți-aș pute spune, că am cădut de pe cal și mi-am scărâtit piciorul.

— Acesta ar fi un răspuns foarte stângaci, pentru-că nu l'aș crede.

— Pentru ce nu?

— Te am vădut alături în Voievodul Țigunilor.

— Revocă scărântura, dăr eu nu te-am vădut.

— E cu puțință. Trăsura mea trecu din întâmplare pe lângă teatru. Erau tocmai opt ore și mi-a venit poftă să mai aud odată finalul actului primu. Am stat numai până la prima pauză.

— Ah!

— Ar trebui să fi ceva mai prevădător, d-le baron!

— Cum așa?

— Când conduci pe o damă la teatru, ar trebui să nu iai nici-odată o loge neocupată. D-ta profanezi interiorurile cele mai intime.

— D-ta pretinzi, că acea damă e amanta mea?

— Da!

— Te înșeli. Era verisora mea măritată, bărbatul ei se află în călătorie și ea mă rugă să o înșoțesc la teatru.

— Primește complimentele mele pentru această rudeniă. Verisora d-tale e o femeie admirabilă de frumoasă. Acestu perș roșu minunat, l'am vădut până acum numai pe tablourile lui Markart. Trebuie însă să mi juri, că nu iubești pe femeia acesta.

— „Șoi, că ești de totu curios, Eleno!

— Jur!

— Cineva jură pentru nevinovăția sa. Jură că iubesc o femeie, ca mine de exemplu pe d-ta Eleno, dăr nimenea nu jură, că nu iubesc o femeie. N'ai încredere în mine, Eleno. Ți sunt însă prea recunoscător pentru această neîncredere, pentru-că acum sunt convins, că mă iubesc.

— Logica d-tale e prea cutezătoare.

— Dacă ar fi și numai pe atât de sigură. Răspunde-mi, Eleno, mă iubesc?

Se auzi bătându-se la ușă. Elu lăsă mâna Elenei, pe care o prinsese. Ea se ridică și dize cu voce firmă: „întră!“

Cameriera aduse o mare lampă de

într'unu gradă mai aspru, dăr, durere, și cu succes mai mare, fraților noștri slovaci; toate învinovățiile broșurei vostre în privința apăsărilor și împilărilor poporului vostru în școală, în biserică, în administrațiune se potrivesc cuvintă cu cuvintă și pentru nenorocirii slovaci și de aceea va fi o datorie pentru noi, ca prin răspândirea câtă mai mare a broșurei vostre să deschidem ochii lumii civilizate asupra terorismului maghiar.

Colegi Români! Vocea voastră nu poate să răsună în pustii! Acestă strigăt de alarmă al popoarelor înălțate va găsi și va trebui să găsească priecere și înțelegere pretutindeni, unde mai e priecere și înțelegere pentru cultură, libertate și moralitate; și deocă nici nu dobândiți alt-ceva de cât că îmbărbătați și mai departe pe frații voștri la o rezistență tenace în grăua luptă pentru drept, libertate și naționalitate, până când voi înși-vă veți putea pași pe câmpul de luptă: va fi și acestă lucră un succes nu de desprețuit.

Colegi Români! În noi aparținătorii unui popor, care de secolă a vrsat deja șiroie de sânge pentru libertate și lumină, veți găsi tot-deuna *tovarăș de luptă* devotați pentru idealul omeniei, și cu această asigurare vă trimitem salutarile noastre colegiale.

Studentii univ. cehi din Viena.

Viena, 2 Maiu 1891.

Viena, 25 Martie 1891.

Iubiți colegi,

Pentru trimiterea memoriilor studenților Români, vă aducem prin această mulțumirile noastre cele mai căldurose.

Pășirea voastră bărbătească în fața forului de judecată al Europei, ne-a bucurat în adevăr foarte mult, fiindcă lupta, pe care Românii din Ungaria o purtă în contra nedreptăților, formeză îngrijirea mare și a națiunei croate; interesele noastre sunt comune, dușmanii noștri au numai un nume. Învinovățiile, pe care le ridicăți în memoriul vostru contra *brigandajului modern*, sunt pentru Europa civilizată aproape de necredut, noi însă, cari suferim și noi sub apăsarea acestui barbarism, vă aprobăm în toate.

E dreptatea și lumina apăsată, pentru care ridicăți vocea voastră și cauza justă trebuie să învingă odată!

Vă punem bucuros la dispozițiune adresele etc.

Studentii universitari croați.

Nu mai comentăm faptul. Aceste două scrisori sunt dovada peremptoriă, că memoriul studenților români nu păcătuiesc contra adevărului, și judecând după simpatia, ce înțelesce în Europa civilizată cauza fraților noștri de peste munți, ne dă dreptul să nădăjdum, că nu este departe ziua când vom avea să sărbătorim câștigul celei mai sfinte cauze ce am apărât vre-odată.

Corespondența „Gaz. Trans.”

Bănișor, 17 Iunie 1891.

Devenind vacant în primăveră postul de ajutor de notar în

comuna noastră Bănișor, se publică concurs și au concurat pentru acestă postă 17 inși, dintre cari 3 au fost Români, și când sosi ziua alegerii, poporul se adună la casa comună, ca unanim să aleagă pe un Românu, care petrecându aici 2 săptămâni își câștigă încrederea d-lui notar Vasiliu Popă și iubirea poporului; dăr ce să veți, pretorele Nagy Domokos nici de cum nu voi să-l pună în conditația, ci în mod arbitrar și fără nici o considerație la dreptul electoral al poporului, puse în conditația trei „patrioți” dintre cari apoi el își alese unul numindu-l adjunct notarial. Poporul înzadar striga pe afară, că „nou d-lă Vandioiu ne trebuie” (Românu din Biharea), căci glasul lui nu fu băgat în seamă. Preotul înăuntru, cu cartea de legi în mână, luptă mai o jumătate de zi, pentru ca poporul să se-și capete un adjunct de român, dăr nu pută face nimic, căci dreptul Românului e lăsat la arbitriul păgănilor.

Solgăbirul în contra voinței poporului denumi un Ungur cu cinci pițule, cu numele Roth Károly. Acesta a fost mai de curând scriitor în Erzsébetfalva (lângă Pesta). Era iubit și sprijinit după cum știe el, de mai mulți deputați din Pesta, ba redactorul Boncz dela „Magyar Közigazgatás” a scris și s'a intrpus pentru el.

La trei zile veni acestă neaoș „patriot” de își ocupă postul. La început se purtă foarte bine și fiindcă știa bine românește, poporul s'a împăcat cu el, ba i-a împrumutat și bani în speranță, că îi va recăpăta după ce își va primi leafa. Purtarea lui însă, după ce se umplu de datorii, se schimbă, își luă o conduită nesuferibilă, a început a trata dur cu poporul și știe, că „pute opinca” . . .

Când a concurat la acestă postă, el nu și-a alăturat cartea de botez, dăr fiindcă în petiția a pus, că e romano-catolic, ergo ungar, fu pus în conditația și fu și denumit.

Cum la trei săptămâni însă, îi veni o provocare dela oficiul pretorial, ca în termenul cel mai scurt să-și trimită cartea de botez. Acum de unde să ia el o carte de botez, prin care să arate că e născut ungar, după ce el e jidan, ca totă jidanul? Se puse noul patriot și merse la Șimleu, unde își tipări la tipografia lui Morvai 10 formule de cărți de botez; vine acasă și cu un sigil, procurat din Pesta spre scopul acesta, își făcă carte de botez în totă regula, subscriind și numele preotului din un anumit sat, se înțelege, el se scrisese ca ungar de nascere. Trămise apoi cartea de botez la pretore și acesta la vice comite.

„Domnișorul” acesta trăia acum

în totă liniștea, când în 16 Iunie n. c. se pomenesce de-odată, că e prins de gendarm, cari îl conduseră la oficiul pretorial. Lă luă la întrebare, că de unde și-a câștigat acea carte de botez, la ce el răspunde cu sânge rece, că e scris într'insa, că de unde a căpătat-o. Atunci pretorele îi arată hârtia dela oficiul parochial din comuna de unde era datată, prin care se constata, că cartea de botez este falsă.

Lă aduseră acasă, îi cercară toate vestimintele, lădile, — și într'o ladă a dat de o mașină formală de falsificat acte și multe alte sigile, între cari și al școlii reale din Győr, pe cari vrednicul „patriot” le-a folosit cine știe spre ce scop; i-au cercat apoi actele, testimoniile și le-au aflat, că mai toate sunt falsificate. Pre cum se vede, gendarmeria aci va avea a face cu o bandă de falsificatori, a cărei reședință e Pesta și acestă erou va fi unul dintre capii lor. Totă ce a avut și s'a secestrat ca din acelea să se acopere datoriile făcute pe aici. El apoi cu toate actele, și cu mașină cu tot, fu predat în 17 n. c. tribunalului din Zelau.

Acuma e prins patriotul cel bun, care numai cu câteva zile înainte de acestă știe, că îi pută „opincoile”, dăr — după cum știe el, va fi eliberat în curând, căci are omen la minister! Auțiți! De altcum se poate tare ușor întâmpla.

Etă pe a cui mână ne-a dat pe noi stăpânirea ungară, Românul nu mai poate să ajungă nici măcar un biet de adjunct notarial și nenorocitul nostru popor și se impună cu forța nise sbiri, pe cari are să-i țină din crunta lui agonisală suferind și dălcă dela ei cele mai nenorocite batjocuri și nedreptăți.

Convocare.

Adunarea generală a „Asociațiunei Transilvane” în ședința a II din 28 August s. n. 1890, ținută în Reghinul săsesc sub nro. 205—1890 aducând la concludă noua arondare a despărțimintelor „Asociațiunei Transilvane”, — în urma căreia chiamându-se la viață și un despărțimint nou al Ciachi-Gărboului carele până acuma n'a existat, din însărcinarea ce mi-s'a făcut de către P. O. Comitet Central al Asociațiunei Transilvane prin hârtia din 30 Maiu 1891 Nr. 149—1891 invitat cu onore prin această pe membrii Asociațiunei și pe toți binevoitorii și spriginitorii scopului înălț al aceluia, din comunele noului Despărțimint al XIX-lea carele e compus din comunele pretoriale Ciachi-Gărboului și Hidalmașului (comit. Cosiognă), la adunarea constituantă, ce se va ține în 1 August s. n. la 11 ore a. m. în școlă română gr. cat. din Ciachi Gărbou.

Dergea, 16 Iunie 1891.

Ioan Hațeganu,

v. protopop al Dergei.

Telegramele „Gaz. Trans.”

(Serviciul biroului de coresp. din Pesta)

Fiume, 25 Iunie. Visitând comandantul escadrei engleze, și luând aici dejunul Maiestatea Sa beu în sănătatea reginei Mariei Britanie și a marinei engleze, căreia i conservă sincera sa admirațiune și stimă. La 8 ore s'era Maiestatea Sa a părăsit orașul.

Logodnă. D-lă Dr. Alexandru L. Hossu, avocat în Deva, s'a logodit la 22 Iunie n. c. cu d-ra Aurelia Petco, fiica d-lui Dr. Lazar Petco din Arad.

Adresăm tinerei părech felicitările noastre sincere!

DIVERSE.

Distincțiunile în China. Corespondentul chinez al ziarului din New-York „Sun”, împărtășesce, că ori ce om bogat din China își poate procura pe ban ori ce distincțiune. Bani aceștia probabili, că merg direct în punga reginei mame din Pecking. Etă tariful prețului ordinelor: Titlul „Ian Foh”, care însemnă „cavaler” costă 200 dolari, „Gne Dan” un titlu mai înalt costă 300 dolari. „Yuen Why” său rangul de baron costă 1000 de dolari. Pentru suma de 10,000 dolari un chinez poate să ajungă „Chefov” adică primarul unui oraș cu 10,000 locuitori.

Turnul lui Eiffel păcălit. Ziarul „Gaulois”, vorbind despre bugetul francez, face o socotă nu tocmai măgulitoare pentru Turnul Eiffel. Gaulois constată adică, că deocă suma bugetului francez s'ar pune în bancnote de câte o mie una peste alta, atunci înălțimea bancnotelor așezate astfel ar întrece pe cea a Turnului Eiffel. Gaulois face această socotă astfel: O mie de bancnote de 1000 de franci fac un milion de franci și puse una peste alta face o înălțime de 10 centimetri. Dece milioane ar face un metru, o sută de milioane 10 metri, un miliard adică o mie de milioane dă o înălțime de 100 de metri. Trei miliarde ar ajunge înălțimea turnului lui Eiffel, adică 3000 de metri. După ce însă bugetul Francei e de 3½ miliarde astfel înălțimea bancnotelor ar întrece înălțimea turnului lui Eiffel încă cu 50 de metri.

Pe negândite. Soția: Nu voiesc să-ți asigur viața? — Barbatul: Nu dragă; cunoscu omen, cari de 30 de ani tot plătesc și ce folos, tot nu mor. — Soția: Ei, Vasile, căcă, poți ești mai norocos!

Proprietar:

Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil interimar:

Gregoriu Malor.

bronz, o depuse pe măsă și eși. Lumina plină se revărsa acum peste această părechă de omen și lumina fața acelei femei frumoase.

— Răspunde-mi, Eleno!

Ea tăcu, având privirile plecate în jos, își lăsă însă mâna în a lui.

— Eleno!

Incet ea își ridică ochii.

— Eleno!

El voia să cuprindă în brațe elegantă ei talie.

— Ah!

— Ce-ți e?

— Să nu te atingi de mine.

Ea făcă doi pași îndărăt, palidă până la buze.

— Nu te înțeleg, Eleno!

Ochii ei scânteiau.

— D-le baron, dă-mi voi să-ți recomand precauțiunea, că, deocă vei mai cerceta pe dăma verișoră a d-tale, să-ți perii rocul cu îngrijire, mai înainte de ce vei declara unei alteia amorul d-tale. Întemplantă poate să aducă cu sine, ca într'o îmbrățișare gingașă să se prindă un fir de păr roșu makartian de gulerul rocului d-tale negru și astfel de

indiscrețiunii nu sunt totdeuna plăcute. Mi dai voi să sun din clopoțel, pentru ca să dau ordin camerierei mele să-ți aducă o periă?

— Îți mulțămesc, dăma mea, voi lăsa să îngrijesc de această servitoriul meu acasă.

El își luă pălăria de pe taburet, se plecă ceremonios înainte ei și eși.

Acum era erăși singur. Zîmbetul ironic dispăr de pe fața ei! își apăsa alba ei frunte cu mâna și închise ochii. Și pe acesta l'a iubit ea, a crezut că-l iubese. El jurase amor, — a fost un sperjur.

Pentru ce această înșelăciune? A fost ore averea ei, care-l atrăsese?

Și numai o întemplantă miserabilă a fost ceea ce o scuti de a fi purtată din partea lui, o viață întregă cu minciuna. O, miserabilul! Și pentru el, ea sacrificase pe un altul, care înainte de acesta i mărturisise amorul său prin cuvinte înflăcărte și pe care disperarea îl alungă acum în lumea largă, peste mare, într'o lume necunoscută, sub un cer, unde el va căuta uitare și o va și afla! Ea se dedase atât de multă

cu acele césuri din amurg, cari îi aduceau pe amicul ei, pe acel amic, care avea o inimă credincioasă, gata de ori ce sacrificiu pentru ea, ca nici una alta, și probată în zile de grea încercare, atunci, când setea de avere străină întinse mâinile după averea ei, când limbi calomniătoare cutezară a atăca reputațiunea ei de femeie. El câștigase încrederea ei, punându-și în joc chiar viața.

Da, acele ore pe înmurgite deveniseră pentru ea nedispensabile. Când venia amicul ei, își uita de griji, de cele mari ca și de cele mici, ea putea să-i spună tot, el avea pentru toate un sfat bun și era atât de înțelept. Ea asculta cu plăcere vorbelor sale atât de cuminte, vocea lui profundă și sonoră, când istorisia despre călătoriile lui, despre arta, despre evenimentele, ce puneau lumea din afară în mișcare, când el prin limbajul său clar o iniția în cunoștința legilor eternă frumosului și o făcea să înțeleagă operele nemuritorilor măiestri.

Ea nu va mai auți vocea acea, privirile serioase ale ochilor lui nu se vor

mai întâlni cu ale ei. Ea a respins în nebunia ei acea mână puternică, care a apărât-o pentru ultima oră.

Ochii i-se umplură de lacrimi. Nu, striga ea, nu pentru ultima oră! Se duse la măsă ei de scris, luă cu iuțelă o foie albă de hârtie și cu penna sburătoare scrisă câteva șiruri pe acea hârtie. Sună apoi clopoțelul, puse biletul în plic și dete ordin camerierei, ce veni la moment:

— Ia o trăsură și predă această scrisore adresatului. Deocă nu vei mai afla pe d-lă doctor acasă, du-te cu trăsura la gara de Hamburg, el avea intențiunea să plece cu trenul curier. Imi garantezi pentru împlinirea acestei comisiuni. Alergă!

Cameriera ascultă și plecă.

A doua zi, doctorul, ținând plin de tericire mâna iubitei femei în a sa, pentru ca să nu o mai părăsescă în totă viața, întrebă și el în urmă:

Dela ce împrejurare a atirnată această descoperire, Elena mea?

Ea surise și șise cu o intonare misterioasă:

— Dela un fir de păr roșu!

